

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii
– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ŞI COMUNICĂRI/DIS

Vol. XIX/2026

MEGA

STUDII ŞI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XIX / 2026

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

– publicație fondată de acad. Gleb Drăgan –

REDACȚIA:

Director: Acad. Dumitru MURARIU

Redactor-şef: Acad. Mihail-Viorel BĂDESCU

Redactor-şef adjunct: dr. Tiberiu TĂNASE

Secretar de redacție: C.Ş. Mirela-Adriana ANGHELACHE

Colegiul de redacție: Viorela-Valentina DIMA, Edith-Mihaela DOBRESCU, Emilian M. DOBRESCU, Dan GÎJU, Emil HEDEȘIU, Marian MOŞNEAGU, Alba-Iulia-Catrinel POPESCU, Nicolae ROTAR, Narcis ZĂRNESCU.

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine autorilor

Adresa redacției:
Calea Victoriei, nr. 125, camera 31, sectorul 1 Bucureşti, cod 010071

Adresa web: http://www.studii.crifst.ro

Administrator pagină web: Nicolae Sfetcu, Mirela-Adriana Anghelache

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comitetul Român de Istoria şi Filosofia Științei şi Tehnicii
– Divizia de Istoria Ştiinței –

STUDII ŞI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XIX / 2026

MEGA
Cluj-Napoca, 2026

Revista este inclusă în baza de date internațională CEEOL

Revista este inclusă în baza de date internațională
ICI Journals Master List

© Autorii, 2026

Responsabilitatea conţinutului, interpretărilor şi părerilor exprimate în paginile revistei revine exclusiv autorilor.

ISSN 1844 – 9220
ISSN-L 1844 – 9220

Editura MEGA
Cluj-Napoca
e-mail: mega@edituramega.ro
www.edituramega.ro

CUPRINS

ANIVERSĂRI, COMEMORĂRI

George M. CROITORU
135 de ani de la nașterea academicianului Aurel A. Beleș, personalitate de referință a ingineriei civile din România 13

Dumitru CURCĂ
Viața și opera fiziologului academician (m.c.) prof. univ. dr. Ioan Athanasiu (1868-1926). Comemorare la 100 ani de la moartea savantului 35

George M. CROITORU
65 de ani de la construcția pavilionului Expoziției Realizărilor Economiei Naționale din București 87

STUDII ȘI COMUNICĂRI

Adriana VÂLCU, Șerban GHINOIU
Istoria Serviciului central de măsuri și greutăți din Romania 101

Mirela-Adriana ANGHELACHE
Revoluția invizibilului: Femeile de știință care au descifrat misterele atomului. Contribuții feminine la cercetarea radioactivității 125

Daniela Georgiana GOLEA, Lucian Ștefan COZMA
Oameni de știință și inventatori români, precursori ai tehnologiilor de intervenție asupra factorilor de mediu 155

PERSONALITĂȚI

Filofteia REPEZ
Elena Văcărescu – Contribuții la dezvoltarea culturii și diplomației 187

Magda STAVINSCHI
Ștefan C. Hepites şi Spiru Haret – Doi ctitori ai astronomiei româneşti 205

EVOCĂRI

Mircea Victor RUSU
Amintiri cu profesorul Horia Hulubei 223

VARIA

Alin M. OLĂRESCU
Aspecte tehnico-administrative ale întovărăşirii agro-zootehnice „30 Decembrie Drumul Belşugului" din Stroeşti-Argeş 251

SEMNAL EDITORIAL, RECENZII

George M. CROITORU
Nicolae Șt. Noica: Palatul înaltei curți de conturi şi ctitorul său, George I. Lahovary – 125 de ani 277

Mirela-Adriana ANGHELACHE
Filofteia Repez, Laurențiu Bădiciou: Alexandru Antemireanu. Pagini de duioasă amintire 283

IN MEMORIAM

Dan OTTIGER DUMITRESCU, Ada-Maria MARQUARDT
Gabriela Andrei (1946–2025). Modestie, distincție, pasiune pentru cercetarea ştiințifică 289

NOTA REDACȚIEI

Divizia de Istoria Științei la Congresul Național al Istoricilor Români. București, 9–12 septembrie 2026 309

CONTENTS

ANNIVERSARIES, COMMEMORATIONS

George M. CROITORU
135 years since the birth of academician Aurel A. Beleș, a major personality of civil engineering in Romania 13

Dumitru CURCĂ
Life and work of the academician physiologist (cor. mem.) PhD prof. Ioan Athanasiu (1868-1926): Commemoration of 100th years since the scientist's death 35

George M. CROITORU
65 years since the construction of the National Exhibition Pavilion in Bucharest 87

STUDIES AND COMMUNICATIONS

Adriana VÂLCU, Șerban GHINOIU
The history of the Central Service of Measures and Weights of Romania 101

Mirela-Adriana ANGHELACHE
The revolution of the invisible: The women scientists who revealed the secrets of the atom. Women's contributions to the study of radioactivity 125

Daniela Georgiana GOLEA, Lucian Ștefan COZMA
Romanian scientists and inventors, forerunners of environmental intervention technologies 155

PERSONALITIES

Filofteia REPEZ
Elena Văcărescu- Contributions to the development of culture and diplomacy 187

Magda STAVINSCHI
Ștefan C. Hepites and Spiru Haret – Two founders of Romanian astronomy 205

RECOLLECTIONS

Mircea Victor RUSU
Remembering professor Horia Hulubei.....223

VARIA

Alin M. OLĂRESCU
Technical and administrative aspects of the "December 30, the Road to Abundance" agricultural and livestock cooperative in Stroeşti, Argeş.....251

EDITORIAL SIGNAL, REVIEWS

George M. CROITORU
Nicolae Șt. Noica: the Palace of the Romanian Court of Audit and its founder, George I. Lahovary – 125 years.....277

Mirela-Adriana ANGHELACHE
Filofteia Repez, Laurențiu Bădiciu: Alexandru Antemireanu. Pages of tender remembrance.....283

IN MEMORIAM

Dan OTTIGER DUMITRESCU, Ada-Maria MARQUARDT
Gabriela Andrei (1946–2025). Modesty, distinction, passion for scientific research.....289

EDITOR'S NOTE

Division of History of Science at the National Congress of Romanian Historians Bucharest, September 9–12, 2026.....313

ELENA VĂCĂRESCU – CONTRIBUȚII LA DEZVOLTAREA CULTURII ȘI DIPLOMAȚIEI

Filofteia REPEZ[1]
filofteiarepez@univ-danubius.ro

ABSTRACT: A descendant of the Văcăreşti family, a lineage renowned in the literary and political history of Romania, Elena Văcărescu stands as one of the notable women in the history of culture and civilization, as well as a remarkable diplomat. Her literary and diplomatic achievements were numerous and highly appreciated both in Romania and abroad, making an important contribution to Romanian culture and spirituality, though not in the strict sense of "science" as a technical or academic field. Rather, her contribution lies in the humanistic sphere, influencing cultural identity, cultural diplomacy, and the promotion of Romanian literature worldwide. In this regard, the present article highlights several key aspects of Elena Văcărescu's rich diplomatic and literary activity.

KEYWORDS: Elena Văcărescu, biography, literary activity, diplomatic activity.

> „Deşi am fost adusă din cauza împrejurărilor nenorocite ale vieții mele să trăiesc departe de România, inima mea nu a încetat un singur moment de a bate pentru dânsa. Toată activitatea mea de aproape o jumătate de veac a fost consacrată intereselor neamului nostru, căutând să strâng raporturile dintre Franța şi România, Franța care a fost pentru mine a doua mea patrie şi unde, din fericire, numele meu este şi va rămâne un simbol al celor două popoare pe care le slăvesc"[2].
>
> Elena Văcărescu

Repere biografice

Actul de naştere al Elenei Văcărescu nu s-a păstrat. În două rânduri, în perioadele corespunzătoare Primului şi celui de-al Doilea Război Mondial,

[1] Membru titular al Diviziei de Istoria Științei a CRIST al Academiei Române; prof. univ.dr. la Facultatea de Drept şi Guvernanță Internațională/Universitatea Internațională Danubius, Galați, ROR ID: https://ror.org/00qt2x502; membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință – Secția Militară din România.

[2] [7, p. 100]

o dată la Văcăreşti şi a doua oară la Paris, arhiva Elenei Văcărescu a fost răvăşită şi, în parte, arsă sau confiscată de nemți; de aceea, în actele de identitate rămase (legitimații de la Liga Națiunilor şi un paşaport din anul 1945) nu este consemnată o dată de naştere certă. Referitor la data naşterii, profesorul Ion Stăvăruş menționează, după cercetările efectuate în diverse arhive, că aceasta ar putea fi plasată pe durata a trei ani 1864–1866 şi că pe piatra funerară este trecută ca dată de naştere 21 septembrie 1864[4].

Locul naşterii este însă cert: în casa bunicilor după mamă, situată la poalele Dealului Mitropoliei, pe unde s-a deschis, peste ani, bulevardul George Coşbuc.

Era primul copil al lui Ion Văcărescu (în familie i se spunea Enăchiță, în amintirea străbunicului) şi al Eufrosinei Văcărescu, născută Fălcoianu (Foto 1[5]).

Tatăl a fost ofițer în garda personală a lui Alexandru Ioan Cuza, apoi (din anul 1865) prefect de Târgovişte, unde rămâne câțiva ani; în timpul Războiului de Independență (1877–1878) a fost mobilizat cu gradul de căpitan şi s-a întors cu cel de colonel – *s-a distins pe câmpul de luptă în timpul încleştărilor de la Plevna, Rahova şi Opaneț, la care a luat parte cu unitatea sa de cavalerie*[6]. O vreme, îşi desfăşoară activitatea ca administrator al Domeniilor Statului, iar între anii 1888–1892, ca ministru plenipotențiar la Bruxelles, Belgrad şi Roma. Înlăturarea sa din rândul diplomaților a coincis cu momentul în care fiica sa, Elena, a căzut în dizgrația furioasă a Regelui Carol I din pricina idilei princiare care a dat naştere unor discuții furtunoase. Din acel moment şi până la moartea sa survenită la Paris, în anul 1914, a trăit retras total din viața politică.

Mama, o femeie frumoasă, instruită şi hotărâtă în toate deprinderile familiale şi sociale[7], provenea din vechea familie de boieri, Fălcoienii; după naşterea celor două fiice şi-a îndreptat eforturile către a le acorda o educație alesă.

---

3 [7, p. 19]
4 [7, pp. 20–21]
5 [6, p. 6]
6 [7, p. 16]
7 [4, p. 13]

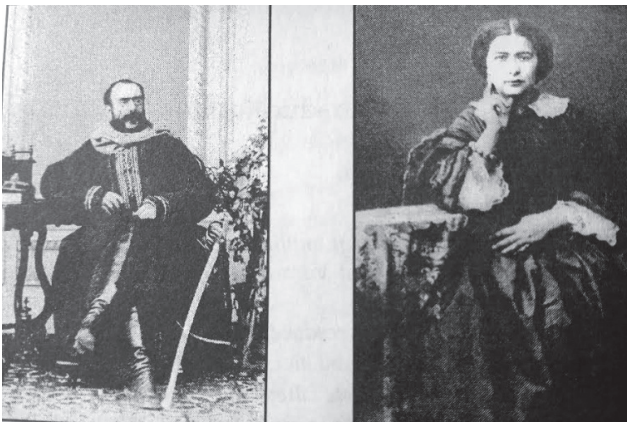

Foto nr. 1 – Enăchiță şi Eufrosina Văcărescu, părinții Elenei Văcărescu.

Alintată în copilărie Elencuța, declara peste ani: „Născută din cel mai curat pământ românesc, crescută generații după generații în volvura veacurilor româneşti, eu am respirat adierea parfumată a primăverilor noastre, am înfruntat crivățul zăpezilor noastre. (...) Suntem alcătuiți în armonie intimă cu înaintaşii noştri şi cu natura în care înflorim (...) îmi iubesc țara pentru toată originalitatea ei autentică, din care s-a plămădit propria-mi originalitate”[8].

Doi ani mai târziu (1866) s-a născut sora ei, Zoe (Foto 2[9]), pentru care avea o afecțiune delicată.

Foto nr. 2 – Elena Văcărescu cu sora ei, Zoe.

[8] [6, pp. 117–118]
[9] [6, p. 6]

Peste ani, Zoe s-a căsătorit cu colonelul Mihai Caribol (Foto 3[10]); nu a avut copii; a decedat în anul 1950.

Foto nr. 3 – Elena Văcărescu împreună cu părinții, sora şi cumnatul, în 1897, la Văcăreşti.

În copilărie face cunoştință cu disciplina rece impusă de guvernantele cicălitoare, însă deprinde cu uşurință limbile engleză, franceză şi germană. Descoperă lumea cărților în biblioteca bunicului Iancu şi are un program privilegiat de elev educat în particular, în tovărăşia sorei mai mici.

Cu puțin înainte de a împlini nouă ani, o boală gravă o ţintuieşte la pat şase săptămâni, scăpând ca prin minune[11].

Din anul 1879, împreună cu mama şi sora, se mută la Paris, pentru definitivarea educației, frecventând, la Sorbona, cursuri de literatură, filosofie, istorie şi estetică.

În anul 1888, plină de grație, inteligentă şi cu un imens rezervor de aleasă simțire, a fost chemată să facă parte din suita Reginei Elisabeta

[10] [7, p.73]
[11] [7, pp. 23–24]

(Foto 4[12]), alături de care a călătorit, în perioada 1888–1890, în mai multe țări europene (Germania, Austria, Anglia, Spania, Portugalia, Rusia şi Serbia). Peste ani va consemna: „Imaginea Reginei României a revărsat o rază de lumină asupra întregii mele vieți”[13].

Foto nr. 4 – Împreună cu Regina Elisabeta.

Alegerea sa ca domnişoară de onoare nu a trecut neobservată în ziarele timpului: „Elena Văcărescu, descendentă din una din familiile boiereşti cele mai vechi ale țării, este înfrumusețată prin darurile spiritului, între care un puternic talent poetic ocupă locul de frunte – aşa a devenit favorita reginei”[14].

Elena Văcărescu, tânăra veselă de 22 de ani, *cu frumusețea prospețimii unui obraz de culoarea garoafelor trandafirii, cu ochii aurii, vii ca focurile ciobanilor, cu buzele rumene şi dinții albi ca neaua*[15], trezeşte o mare pasiune şi se logodeşte, în mai 1891, cu Prințul Ferdinand, prințul moştenitor al tronului României, un tânăr *blond, înalt şi subțire, cu ochii albaştri şi visători, cu buzele pline de freamăt şi mâini minunate*[16], cu binecuvântarea Suveranilor.

Timpurile şi legile s-au opus iubirii şi, în acelaşi an, în luna iunie,

[12] [6, p .89]
[13] [4, p. 106]
[14] [8, p. 9]
[15] [6, p. 58]
[16] [6, p. 58]

după întâlnirea cu Regina Victoria, a fost nevoită să rupă logodna: „Pentru un rege, pentru un prinț cu sânge regesc – continuă Regina Victoria, o căsătorie sub rangul său este o greşeală de neiertat, dar, *dearest*, reprezintă de fapt singura salvare de care monarhiile trebuie să se agațe dacă vor să supraviețuiască”[17].

Se autoexilează, călătorind pe rând la Veneția, Milano, Roma, Verona, Florența şi în final la Paris, capitala Franței devenind pentru Elena Văcărescu *un colț de patrie românească*[18].

La 15 septembrie 1945 îşi scrie testamentul, asupra căruia nu mai revine niciodată, devenit cunoscut, conform precizării documentare a profesorului Ion Stăvăruş, la moartea scriitoarei, după ce a fost înregistrat şi contrasemnat pentru autentificare de profesor Simion Stoilov, ministrul României în Franța[19].

Prin acest testament, lasă Academiei Române parcul şi conacul vetrei strămoşeşti, *cu destinația de a „crea o instituțiune culturală ce va purta numele Fondațiunea Elena Văcărescu”, şi prin care „numele părinților şi străbunilor noştri să fie amintit generațiilor viitoare*”; altă parte a averii stămoşeşti o destinează instituirii, de către aceeaşi Academie, a „Premiului Elena Văcărescu”, care se va da în fiecare an celei mai bune lucrări asupra familiei Văcărescu, iar de către Academia de Ştiințe Morale şi Politice din Bucureşti – un alt premiu purtând la fel numele său şi care ar fi urmat să se dea „în fiecare an celei mai bune lucrări asupra organizării internaționale a păcii”[20].

În primele zile din februarie 1947 suferă de o gripă uşoară, care îi slăbeşte vigoarea. Verişoara sa credincioasă, Alexandra Fălcoianu, împreună cu alți prieteni apropiați care o vizitează, o sfătuiesc să rămână mai mult în casă pentru a se reface. Cu toate că le făgăduieşte că aşa va face, consultându-şi agenda constată că nu poate lipsi de la conferința organizată la „Club du Faubourg“, ținută în folosul tinerilor autori care foloseau prilejul pentru a-şi vinde operele de debut. Argumentele Elenei Văcărescu îi dezarmează pe cei apropiați: „Înțelegeți că nu-i pot dezamăgi. Cărțile lor vor fi astfel recomandate”[21]. Întoarsă acasă, starea de sănătate se înrăutățeşte brusc în urma apariției unor complicații.

---

17 [6, p. 82]
18 [4, p. 18]
19 [6, p. 116]
20 [7, p. 110]
21 [7, p. 109]

La 17 februarie 1947, cea care fusese strănepoata celebrului Ienăchiță Văcărescu, ultima şi demna urmaşă a Văcăreştilor, trece în neființă la Paris (în Rue de Chaillot). A murit cu dor de țară în suflet, lăsând în urma sa o operă care a fost şi continuă a fi integrată în patrimoniul național literar şi cultural.

Corpul neînsuflețit al Elenei Văcărescu a fost depus la Biserica Românească din Rue Jean de Beauvais. După 12 ani, prin grija guvernului român, la 5 martie 1959, dorința îi este îndeplinită: „Doresc să fiu îngropată lîngă părintele poeziei române Iancu Văcărescu, lîngă marele nostru Enăchiță, a cărei nevrednică urmaşă am fost”[22]. Rămăşițele pământeşi au fost aduse în Bucureşti şi depuse în cripta familiei Văcăreştilor din Cimitirul Bellu. În cadrul ceremoniei au fost depuse coroane de flori din partea Ministerului Învățămîntului şi Culturii, Academiei Republicii Populare Române, Consiliului Național al Femeilor din Republica Populară Română, Institutului Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea şi Uniunii Scriitorilor din Republica Populară Română.

În slujba literaturii

Elena Văcărescu a fost, potrivit multor autori, o poetă româncă autentică, cu toate că opera sa a fost scrisă în limba franceză şi, o parte, în limba engleză. Cu toate acestea, nu şi-a uitat o clipă țara şi neamul. Nicolae Iorga recunoaşte că: „Odrasla boierilor Văcăreşti n-a fost de fapt niciodată despărțită de țara în limba căreia n-a scris. S-a gândit continuu la dânsa, a servit-o cu toată puterea unui mare şi cald suflet”[23].

Poetă franceză de origină română, cum o numesc unele enciclopedii, se remarcă printr-o activitate literară şi culturală aparte, care se întinde pe cincizeci de ani, adunând în jurul său simpatii, *un caz singular, la noi, unde şi cele mai certe valori îşi găsesc, în timp, conteste tari şi denigratori*[24].

Debutul literar prin volumul *Chants d'Aurore* (*Cântecele Aurorei*) în anul 1886, care cuprindea 46 de poeme (majoritatea poezii de dragoste şi poeme ale naturii), a atras aprecierea din partea Academiei Franceze, care îi oferă premiul „Archon- Despérouses”.

Opera sa literară este bogată: poezii, romane, eseuri, descrieri de călătorie, traduceri de autori români în limba franceză (Mihai Eminescu,

[22] [11, p. 124]
[23] [4, p. 16]
[24] [9, p. 9]

Lucian Blaga, Octavian Goga, George Topîrceanu, Ion Minulescu, Ion Vinea). S-a făcut remarcată şi în teatru prin drama lirică în două acte, *Le Cobzar*, care, pe muzică de Gabrielle Ferrari, a fost pusă în scenă la Monte Carlo, în anul 1909, apoi la Paris în anul 1912. În bogata sa activitatea culturală se înscrie şi salonul literar deschis în anul 1898, în apartamentele din Paris unde a locuit, mai întâi în Av. Friedland, apoi în Rue Washington. Alături de Nicolae Iorga, Dimitrie Gusti, Octavian Goga şi alții, a fondat la Bucureşti, în anul 1912, după modelul francez, „Cercul Analelor", o societate de conferințe franco-române. Publică în ziare şi reviste pariziene, dar are colaborări şi în țară cu „Viața Românească", „Convorbiri literare", „Gândirea", „Adevărul literar şi artistic", „Luceafărul", „Flacăra", „Rampa". Culegerea sa de cântece populare, *Rapsodul Dîmboviței*, alcătuită din cântece şi balade culese din gura poporului, prelucrate în versuri lungi, fără rimă, dar remarcabile prin cadența interioară, a devenit un mare succes (Foto 5[25]). Culegerea a fost tradusă în mai multe limbi (italiană, germană, daneză, olandeză şi japoneză) şi popularizată în cercurile culturale şi mondene ale Europei şi datorită Reginei Elisabeta (Carmen Sylva), care a realizat versiunea germană. Culegerea *Rapsodul Dîmboviței* a fost publicată în anul 1892 şi răsplătită de Academia Franceză, în anul 1900, cu premiul „Jules Fabre".

Foto nr. 5 – După ecoul Rapsodului Dîmboviței.

[25] [6, p. 61]

În Anglia şi America, răsunetul Rapsodului a fost extraordinar. Îl comparau acolo cu poemele osianeşti ale lui Macpherson, cu Biblia, cu tragicii greci![26]

Realizările sale literare au fost adunate de-a lungul anilor în numeroase volume. Poeziile publicate în volumele *Chants d'Aurore (1886), L' Âme Sereine (1896) şi Lueurs et Flammes (1903)*, au fost republicate, de exemplu, în volumul *Mi-am pus iubirea* (traducere de Demostene Botez, Editura Helicon, Timişoara, 1995). De asemenea, eseurile dedicate unor femei celebre – Elena din Troia, Aspasa, Ariadna, Șeherezada, Regina din Saba şi Semiramida, *care fac parte din ciclul de conferințe susținute de celebra scriitoare la Université des Annales:* „Les grandes dictatrices" *şi* „Le miracle grec" şi în care, *îmbinând erudiția cu poezia şi făcând dovada unor profunde cunoştințe de istorie, literatură, teatru şi estetică, (..) scriitoarea îşi pune deopotivă în valoare harurile de fină oratoare şi pe cele de povestitoare, feminismul şi feminitatea*[27], au apărut în volumele *Femei celebre* (traducere Ileana Scipione, Editura Viitorul Românesc, 1998) şi republicate, în anul 2022, în ediția revizuită de Elena Coman, la Editura Bookstory. Poeziile sale au ca teme iubirea, moartea, vitejia, dăruirea patriotică, viziunea poetei fiind fundamental romantică[28].

Cea mai frumoasă şi reprezentativă ilustrare a activității sale literare a apărut în revista „Belgia Orientului" nr. 15, din 9 decembrie 1904, la

---

[26] [13, p. 152]

[27] [5, p. 5]

[28] Exemplificăm redând următoarea poezie:

Patriei mele

Iar dacă îți devin străină
Și cântecu-mi de început
Grăirea n-a ales, divină,
A plaiului ce m-a născut.

Seninul dulce grai în care
Lin, ruga, buzele-mi şoptesc,
O, patrie, putea-vei oare
Să-mi ierți păcatul meu firesc?

Lua-vei viersul meu în seamă,
Grea munca-mi binecuvântând,
Cum îşi blogoslovește-o mamă
Copiii mâine-n luptă stând? [9, p. 80]

Bucureşti, care o prezintă pe Elena Văcărescu simbolic – *poeta care urcă pe un singur cal, favoritul ei – Pegas* (Foto 6[29]).

Foto nr. 6 – Elena Văcărescu „în avânt cu Pegasul".

Paralel cu activitatea literară, prin inteligența-i practică şi priceperea în politică, Elena Văcărescu a desfăşurat o activitate diplomatică remarcabilă, în care a manifestat dragostea pentru patria în care s-a născut şi pentru neamul său.

Repere ale activității diplomatice

Pentru meritul de a fi prezentă pe scena politică europeană din anul 1919, când i s-a încredințat prima misiune oficială de membră a delegației române la Conferința de Pace de la Paris (ianuarie 1919-ianuarie 1920), Elena Văcărescu a fost numită *prima ambasadoare*[30].

A fost de față, la Versailles, la semnarea Tratatului prin care sunt consfințite noile granițe ale României. Peste ani îşi aminteşte de felicitările primite de la mareşalul francez Ferdinand Foch şi de invitația acestuia de a servi o cupă de şampanie la reşedința sa din Paris: *mândră, la brațul învingătorului, mă simt răsplătită pentru toate străduaniile mele*[31].

A fost numită, în anul 1919, secretar general al Asociației Române de pe lângă Societatea Națiunilor, apoi, numită delegată la şedința de constituire a Societății Națiunilor (Liga Națiunilor) la 10 ianuarie 1920 şi la prima sesiune din luna noiembrie 1920. „În numele țării sale, Elena Văcărescu se numără printre membrii fondatori ai acestui forum internațional de la ale

[29] [9, p . 9]
[30] [8, p. 9]
[31] [4, p. 23]

cărui dezbateri, de-a lungul întregii sale existențe – fapt poate unic printre delegații guvernelor trimişi la Geneva – nu a absentat nici o dată!"[32]

Timp de două decenii, din noiembrie 1920, când asistă la prima sesiune a acestei organizații internaționale şi, apoi, ca delegată permanentă, până în anul 1940, şi-a desfăşurat activitatea pentru cauza păcii, crezând în scopul şi viitorul Societății Națiunilor. *Rostul meu acolo,* spunea Elena Văcărescu, *este de trudă şi bucurie, căci în aceasta constă vitalitatea unei instituții care nu are asemnănare în istoria umanității*[33].

Fiind una dintre puținele femei prezente mereu la Geneva, Aristide Briand şi alți diplomați au botezat-o, în glumă, *bunica Societății Națiunilor*[34].

Aprecierea activității diplomatice în acest for internațional a celor doi diplomați români, Nicolae Titulescu (care a fost preşedinte al Adunării Generale a Ligii Națiunilor în perioada 1930–1931 şi 1931–1932) şi Elena Văcărescu (Foto 7[35]), este realizată de Ioan Stăvăruş astfel: „Dacă Nicolae Titulescu reprezenta vioara primă în toate delegațiile României la Geneva, vioara secundă – prin conexiunile avute în cercurile diplomatice şi mai ales în cele culturale, dar şi prin prezența ei permanentă şi deosebit de activă – a constituit-o Elena Văcărescu"[36].

Foto nr. 7 – Elena Văcărescu şi Nicolae Titulescu, în mai 1935, la Bucureşti.

[32] [7, pp. 73–74]
[33] [4, p. 23]
[34] [7, p. 128]
[35] [9, p. 20]
[36] [7, p. 21]

La sediul Ligii Națiunilor, Geneva, era apreciată atât pentru vastele sale cunoştinţe şi relații politice, cât şi pentru darul de a explica lucruri politice complicate, folosind jocul imaginativ al poeziei. *Când Elena Văcărescu vorbeşte în Adunarea Generală a Societății Națiunilor, hotelurile se golesc şi sala de conferințe se umple*[37]. În cadrul celei de-a şasea sesiuni a acestei organizații, desfăşurată în luna martie 1923,Elena Văcărescu a ținut un discurs înflăcărat, care l-a entuziasmat chiar şi pe Nicolae Titulescu determinându-l să comunice la Bucureşti: „Cel mai frumos discurs suținut la a şasea reuniune a fost acela al Elenei Văcărescu"[38].

În discursurile sale susținute la tribuna Ligii Națiunilor, precum şi în intervențiile din cursul dezbaterilor şi în convorbirile cu diferite personalități politice, a militat pentru acțiuni destinate a contribui la menținerea şi consolidarea păcii prin colaborarea şi apropierea între popoare. Din punctul său de vedere, un rol important în realizarea acestui deziderat îl aveau Comisia de Cooperare Intelectuală a Ligii Națiunilor şi Institutului Internațional de Cooperare Intelectuală din Paris. Evidențiind importanța cooperării intelectuale, afirma, în septembrie 1927, că aceasta corespunde dorinței unanime, *care se ridică din toate colțurile pământului, pentru a lega popoarele între ele*[39]. Rapoartele Elenei Văcărescu prezentate în fața Adunării Generale a Societății Națiunilor sunt *pledoarii pasionante pentru cooperarea intelectuală a statelor şi a popoarelor, ce devine în realitate o necesitate riguroasă*[40].

Apreciind progresele înregistrate în toate domeniile care au impact asupra condițiilor de existență, concluzionează că *presiunea sigură a legilor trainice ale solidarității ni se impune, iar oamenii trebuie să tragă din această situație o elementară lecție de înțelepciune (...)* şi că, *atîta timp cît indivizii şi societățile vor continua să trăiască într-o lume nouă cu convențiile şi obiceiurile lumii vechi, efortul pentru îmbunătățirea situației lor, pe linia cunoaşterii şi apropierii, va fi zadarnic*[41].

La propunerea Consiliului Societății Națiunilor, Adunarea Generală o alege membru permanent în comitetul de conducere al Comisiei de Cooperare Intelectuală, încă de la înființarea acesteia (1922). De la

[37] [7, p. 75]
[38] [8, p. 9]
[39] [9, p. 21]
[40] [7, p. 76]
[41] [7, p. 21]

începutul activității sale diplomatice, a insistat ca femeile să fie reprezentate în organismele Ligii Națiunilor, propunere sa fiind menționată într-un raport public şi înscrisă în procesul-verbal, apoi admisă în unanimitate pentru a fi transmisă comisiei însărcinate cu definitivarea Pactului Ligii. *Dovada concretizării acestei propuneri o reprezintă însăşi prezența neîntreruptă a Elenei Văcărescu în mai multe organe ale instituției*[42].

A susținut organizarea şi desfăşurarea unor activități, precum: corespondențe între personalitățile eminente ale lumii asupra subiectelor ce privesc viitorul umanității, reuniuni ale savanților şi artiştilor, conferințe de înalte studii internaționale, acordarea unei atenții sporite ştiințelor sociale şi politice. Mai mult, în cadrul sesiunii Adunării Ligii Națiunilor din anul 1928, propune traducerea capodoperelor literare scrise în limbi mai puțin răspândite; în cadrul Comisiei de Cooperare Intelectuală, la 26 noiembrie 1936, propune înființarea unei biblioteci pe lângă Institutul Internațional de Colaborare Intelectuală din Paris, care să cuprindă capodoperele literare scrise în limbi puțin cunoscute în afara frontierelor naționale; s-a pronunțat în favoarea scrierii unor opere literare populare, având convingerea fermă că literatura are un rol important în slujirea idealurilor nobile ale păcii şi cooperării.

Elena Văcărescu (Foto 8[43]) a fost membră a Comitetului Permanent de Litere şi Arte de pe lângă Liga Națiunilor. Cu prilejul abordării problemelor literaturii, declara, la 12 iulie 1937, următoarele: „Pentru acest om nou, foarte legat de concret şi real, cu imense resurse de ingenuitate şi prospețime, literaturile de mîine vor scrie opere pline de conținut, de claritate, de optimism şi acțiune; opere mai puțin receptive la prejudecățile, convențiile şi clişeele literare de astăzi; opere care, fiind populare, vor fi cu atît mai puternice şi mai mobilizatoare”[44].

Activitatea sa diplomatică a inclus şi orientatrea către activitatea Oficiului Internațional al Muzeelor, creat în cadrul Institutului Internațional de Cooperare Intelectuală din Paris, susținând prezentarea unor colecții de artă, editarea unor publicații de specialitate sau cataloage, pentru a crea o punte de comunicare între muzee.

---

[42] [4, p. 113]
[43] [9, p. 21]
[44] [9, p. 21]

Foto nr. 8 – Elena Văcărescu la sesiunea din iulie 1930, a Subcomisiei pentru Litere şi Arte, Liga Națiunilor, Geneva.

Rezolvarea problemelor umanitare şi sociale, cu deosebire cele legate de protecția copilului şi tineretului, au fost o altă coordonată a activității sale diplomatice. În septembrie 1933, îi scria lui Nicolae Titulescu: „Această chestiune a protecțiunii copilului şi tinerimii mă preocupă în cel mai înalt grad. Ea se zbate în mijlocul unor nenumărate dificultăți, dintre care criza financiară este cea mai importantă”[45]. Consideră că în educarea copilului şi adolescentului, cinematograful, reprezenta fie un pericol imens, fie un imens ajutor, solicitând Ligii Națiunilor să se asocieze la eforturile întreprinse de Institutul Internațional din Paris în scopul de a propaga influența cinematografului când este bună şi de a căuta să o împiedice, când pare vătămătoare. Contribuția sa este apreciată prin alegerea, la 11 septembrie 1934, în calitate de vicepreşedinte al Comisiei pentru protecția copilului şi tineretului.

După retragerea României din Liga Națiunilor, la 11 iulie 1940, activează în Frontul Național Român, o mişcarea antihitleristă a românilor din Franța. Activitatea şi atitudinea Elenei Văcărescu ajung să fie cunoscute de ocupantul german, care uneori trece la amenințări, dar pe care ea le înfruntă cu mândrie[46].

În afara activității de la Liga Națiunilor, Elena Văcărescu (Foto 9 şi Foto 10[47]) desfăşoară a activitate intensă şi variată, care constă în: misiuni

[45] [9, p. 21]
[46] [7, p. 104]
[47] [7, p. 87 şi 89]

diplomatice, întâlniri şi conferințe internaționale, adunări publice cu discursuri pe teme diverse, participări în comitete şi jurii literare, desfăşoară activități filantropice, prezență publicistică în numeroase reviste şi ziare, turnee de conferințe în Franța şi în alte țări etc.

Foto nr. 9 – Elena Văcărescu şi preşedintele Franței Louis Barthou, în anul 1932.

Din anul 1924, face parte, alături de poetul Paul Valéry, dintre membrii fondatori ai Institutului Internațional de Colaborare Intelectuală, cu sediul la Paris. La îndemnul lui Paul Valéry, a înființat în cadrul Centrului Universitar Mediteraneean de la Nisa, catedra *Mihai Eminescu*.

După cel de-al Doilea Război Mondial, guvernul român i-a încredințat, în septembrie 1945, misiunea de a reprezenta România, în continuare, la Institutul de Cooperare Intelectuală, până când acesta se va transforma, în anul 1946, în Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință şi Cultură -UNESCO. În august 1946, face parte, alături de Gheorghe Tătărescu, Gheorghe Gheorgiu-Dej, Lucrețiu Pătraşcanu, Ion Gheorghe Maurer, Ștefan Voitec şi Mihail Ralea, din delegația participantă la Conferința de Pace de la Paris, din 1946–1947.

Foto nr. 10 – Elena Văcărescu în timpul unei conferințe la mormântul lui Mistral de la Maillane, în anul 1943.

Într-un articol publicat în ziarul de mare tiraj Paris-Matin, Elena Văcărescu îşi apără țara în fața opiniei publice, protestând împotriva tratării României ca *satelită*, deoarece adusese o contribuție deosebită la războiul antihilerist[48].

Impactul activității în context național şi universal

Activitatea Elenei Văcărescu a fost apreciată de nenumărate ori atât în timpul vieții sale, cât şi postum. A fost numită preşedinta Uniunii Femeilor Romîne din Franța. A fost unul din membrii fondatori şi prima vicepreşedintă a Asociației „France-Roumanie". În anul 1924, Patriahul din Ierusalim a conferit domnişoarei Elena Văcărescu Ordinul Sfântului Mormânt în grad de mare ofițer[49].

A promovat ideea continuității culturale româneşti şi a legat literatura română de cea franceză, contribuind la vizibilitatea internațională a României. Ca o recunoaştere a valorii operei şi activității sale culturale, a fost alesă, la 25 iunie 1925, membru de onoare al Academiei Române, fiind prima femeie care intră în acest for. Discursul său de recepție, susținut mai târziu, în februarie 1934, când se afla în Bucureşti pentru „Săptămâna Elena Văcărescu", în cadrul căreia sunt organizate întâlniri şi conferințe, a fost foarte apreciat şi îndelung aplaudat.

A fost decorată, în iunie 1927, cu marele ordin „Cavalerul Legiunii de

[48] [7, p.107]
[49] [10, p.16]

onoare", înmânat de Aristide Briand, fiind cea dintâi femeie străină căreia Franța îi acordă această aleasă prețuire.

Foto nr. 11 – Elena Văcărescu, în anul 1933, simbol al românismului şi al înțelepciunii femeieşti.

În anul 1994, astronomii au dat numele acestei personalități feminine unui crater din emisfera sudică a planetei Venus, fiind primul nume românesc de pe această planetă[50].

Elena Văcărescu (Foto 11[51]), *poeta cu două patrii*, cum a fost numită, a demonstrat prin activitatea şi prin viața exemplară de constantă virtute şi iubire pentru patria natală, că omul poate fi deopotrivă cetățean al lumii şi al patriei sale; a ştiut să răspundă evenimentelor politice şi culturale într-o perioadă tumultoasă şi a contribuit la cunoaşterea fenomenului românesc peste hotare.

Adevărata mea pasiune a rămas însă țara mea. Fără cămin, fără soț, fără copii, fără avere, trăind în exil, am început să iubesc România cu o patimă care a năpădit toate clipele vieții mele şi căreia, timp de peste patruzeci de ani, i-am datorat toate emoțiile şi bucuriile mele. Începînd de la 1895 nu am mai văzut, nu am mai auzit şi respirat decît pentru țara mea[52].

[50] [15]
[51] [12, p. 6]
[52] [14, p. 25]

Bibliografie:

[1] Cimpoi Mihai, *Elena Văcărescu poeta „neliniștii divine”, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2015.*
[2] Iacobescu Mihai, *România şi Societatea Națiunilor*, *1919–1929*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1988.
[3] Văcărescu Elena, *Mi-am pus iubirea*, traducere de Demostene Botez, Editura Helicon, Timişoara, 1995.
[4] Văcărescu Elena, *Romanul vieții mele*, selecția textelor, treaducerea din limba franceză, prefețe şi note de Maria Platon, Editura Vasiliana, Iaşi, 2012.
[5] Văcărescu Elena, *Femei celebre*, Editura Bookstory, Bucureşti, 2022.
[6] Vulcănescu Măriuca, Fălcoianu Ioana, *Din amintirile Elencuței Văcărescu*, traducere în versiunea românească, Editura Paideia, Bucureşti, 2000.
[7] Stăvăruş Ioan, *Elena Văcărescu*, Editura Univers, Bucureşti, 1974.

Surse internet:
[8] https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1991- 2/?query=discurs+elena+vacarescu&pg=188&layout=s, Ion Munteanu, *Elena Văcărescu 125*, articol publicat în ziarul *Luceafărul* nr. 39 din 199, accesat la 24.02.2026
[9] https://adt.arcanum.com/ro/view/Lumea_1967-1/?query=ELENA+VACARESCU+LIGA+NATIUNILOR&pg=245&layout=s, Constantin I. Turcu, *Elena Văcărescu – diplomat*, articol publicat în revista *Lumea nr.7/1967* accesat la 05.02.2026.
[10] https://adt.arcanum.com/ro/view/NeamulRomanesc_1924_09/?query=Elena+V%C4%83c%C4%83rescu+&pg=15&layout=s, ***, Ziarul *Neamul Românesc* nr. 204/octombrie 1924, accesat la 12.03.2026.
[11] https://adt.arcanum.com/ro/view/ViataRomaneasca_1972/?query=Elena+V%C4%83c%C4%83rescu+&pg=322&layout=s, Sarina Cassvan, *Un gînd pentru Elena Văcărescu la 25 de ani de la moarte*, în revista *Viața românească* nr. 2/1972, accesat la 12.03.2026.
[12] https://adt.arcanum.com/ro/view/Vremea_1933-1/?query=Elena+V%C4%83c%C4%83rescu+&pg=189&layout=s, Petru Comarnescu, *Ce-a găsit Elena Văcărescu după atâția ani de lipsă – îmbucurător şi întristător în România*, publicat în ziarul *Vremea* din 23 aprilie 1933accesat la 12.03.2026.
[13] https://adt.arcanum.com/ro/view/UniversulLiterar_1928/?query=Elena+V%C4%83c%C4%83rescu+&pg=149&layout=s, Munteanu Vasile, *Elena Văcărescu*, articol în *Universul literar* nr.10/1928, accesat la 12.03.2026.
[14] https://adt.arcanum.com/ro/view/Almanahul_Literar_1984, /?query=Elena+V%C4%83c%C4%83rescu+&pg=26&layout=s, ***, *Elena Văcărescu*, articol publicat în *Almanahul literar* 1984, accesat la 12.03.2026.
[15] https://astro-urseanu.ro/romani-pe-cer/, *Români pe* cer, accesat la 16.03.2026.